

pate tendre - *porcelaine de pate tendre*

patečný/pätový kruh - základná kružnica *kupoly*; sú dve základné možnosti:

- a) kružnica opisuje celý pôdorys z vonkajšku (prípád *kupoly na cípoch*)
- b) kružnica opisuje pôdorys hranatej spodnej časti stavby (prípád *kupoly na pendetívoch*)

paténa - táčna pre *hostiu*, zvyčajne zakrývajúca a presahujúca čašu *kalicha*; pozri *liturgické nádoby, Immanuel*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Patena>

H. Wertinger: Paténa s Abrahámom a Melchisedekom (sklo s kovovou fóliou, fondi d'oro ?)

patent/dekret - *diplom* z čias rímskeho cisárstva

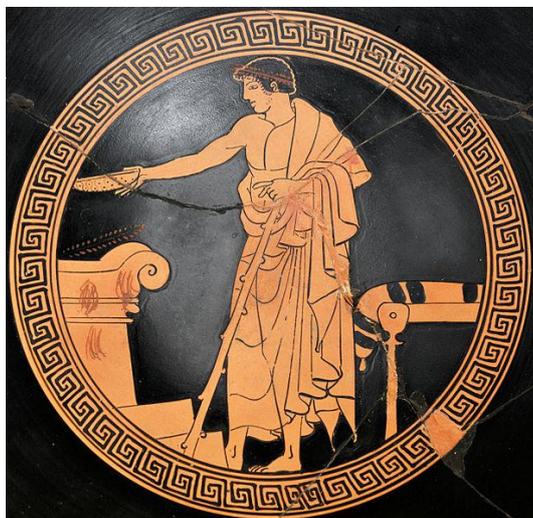
páter - lat. – „otec“; ľudové označenie katolíckeho kňaza; pozri *katolícka cirkev*

A. Van Dyck: Portrét otca Jean Charles della Faille

patera - 1. plytká nádoba používaná v staroveku k náboženským rituálom (*uliatiu*); pozri *antická keramika, nádoby*
2. v architektúre kruhovitý nízko profilový dekoratívny predmet zavesený na truhlice alebo na strop

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Patera>

Scéna rituálu uliatia (kylix, 480 pr.Kr.)

Paternus (pustovník) - žil dobrovoľne uzavretý v malej celle v blízkosti benediktínskeho kláštora v Paderborne; predpovedal, že ak sa ľudia mesta nezrieknu svojich hriechov a nebudú sa kajať, mesto bude zničené požiarom; napokon dňa 10. apríla 1058 na siedmich miestach mesta súčasne zblkol oheň, ktorý trval tridsať dní; hoci ho benediktíni prosili, aby opustil svoju cellu, odmietol a zomrel v plameňoch; pozri *pustovník*

<http://www.kathpedia.com/index.php?title=Paternus>

R. Sadeler I : Paternus (1598)

patetická krajina - v romantizme typ komponovanej krajiny (pozri *paysage composé*)

Baleka v súvislosti s heslom *preromantizmus*: umenie obracalo pozornosť k pôvodnej nedotknutej prírode, k divej horskej a neprístupnej krajine, v ktorej prírodné, kozmicky cítené živly mnohonásobne prevyšujú človeka ako jedinca

-v súvislosti s *barokom*: *heroickú* a *patetickú* krajinu reprezentujú v *holandskom maliarstve* diela *J. I. Ruisdaela*

patha - chodba okolo svätyne v *indickom chráme* typu *šikhara*; určená na rituálne obchádzanie svätyne *garbhagrha*; pozri *indická architektúra*

patchwork/pačvork - zošívanie kúskov *textílií* odlišných farbou a vzorom; ľudová kanadská technika využitá v *móde* 60.-70.rokov; pozri *quilting*, *šitie*

<http://arsfea.wordpress.com/category/vytvarne-techniky/>

patibulum - lat.; Hall v súvislosti s heslom *Ukrižovanie*: vodorovné brvno, ktoré niesol odsúdenec na smrť *ukrižovaním*; k nemu mu boli pribité ruky tesne pred vytiahnutím na vertikálny klát (*stipes*); patibulum bolo na *stipes* opreté a tvorilo *crux commisa* (spojený kríž v tvare *tau* > tau kríž) alebo bolo upevnené nižšie a vytvorilo *crux immisa* (kríž pretínajúci sa); v oboch prípadoch boli obidve časti k sebe pripevnené spôsobom čap a dlabina

Patientia - lat. patientia – „trpezlivosť, vytrvalosť“; kresťanská alegória trpezlivosti Patientia je blízka *Obodientii*, alegórii poslušnosti; Patientia je zobrazovaná ako ženská postava a jej atribútom je teľa (vôl), ktoré si dáva navliecť chomút, ale tiež *baranček* alebo *papagáj* či *osol*; pozri *Cnosti a Neresti*; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania

Hall: Patientia je jedna z vedľajších cností v kresťanskej alegórii; často zobrazovaná v cykloch *Cností a Nerestí* v stredovekom umení, neskoršie sa objavuje menej často; Trpezlivosť zobrazovaná ako žena s baránkom ako *atribútom*, niekedy ho má na šíte; často je sprevádzaná *Jóhom*, ktorého je možné spoznať podľa vredov; proti Trpezlivosti stavaný Hnev (pozri *Ira*); v 13.st. atribútom Patientie *vôl*; v renesančnom umení si ponecháva baránka; tiež zobrazovaná spoločne s personifikovanou Nádejou (pozri *Spes*), ako podopierajú muža obťažkaného bremenom času (A. Janssens)

https://www.google.sk/search?q=Patientia&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCgQsARqFQoTCM_1nrexvMgCFQluFAodZBkABQ&dpr=1

H. Aldegrever: Patientia (rytina, 1552)

P. Brueghel st.: Patientia (rytina, 1557)

M. van Heemskerck: Triumf trpezlivosti (rytina, 1564)

G. Vasari: Patiencia (1542)

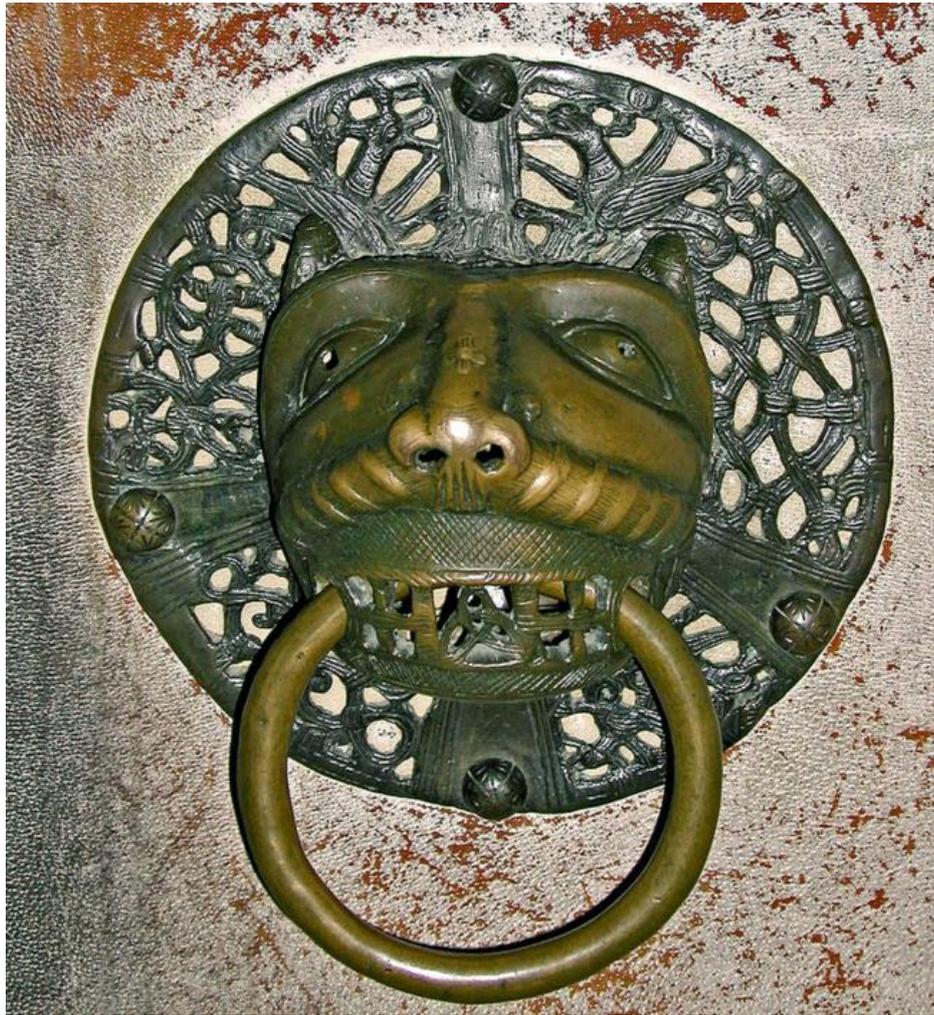

Cornelis Saftleven (pôvodne Holandský maliar z 2. polovice 17.storočia): Patientia – Alegória trpezlivosti (1660–1670)

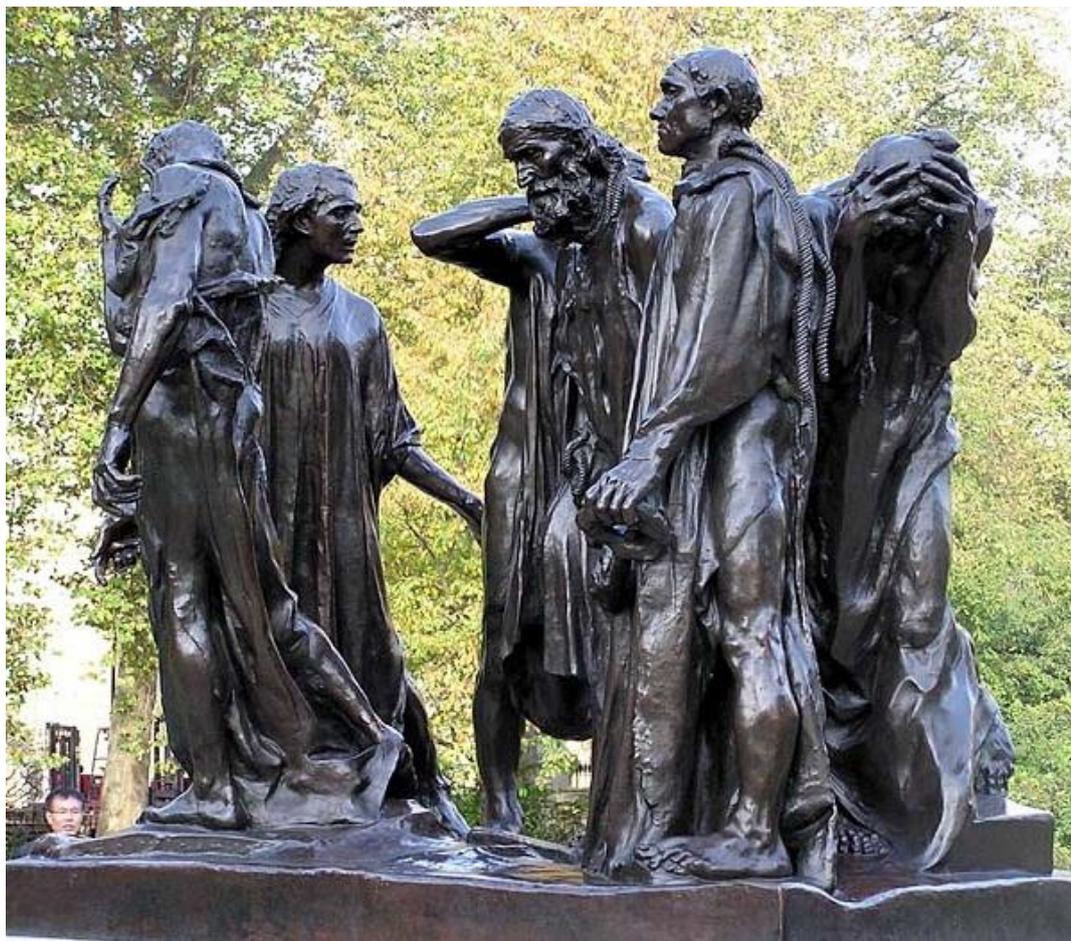
patina - tal.; pôvod termínu odvodený od franc. numizmatika Patina

-pôvodne zelenohnedý povlak *bronzu*, spôsobený oxidáciou materiálu, nedostatočným ošetrovaním povrchu; neskoršie želaný efekt, dosiahnutý osobitnými remeselnými postupmi; slúži na zámerné zvýraznenie a optické dotvorenie rukopisných rysov, modelácie apod.; pozri *medenka/verde antico*; *aerugo nobilis/medenka ušľachtilá* (www)

Baleka: ušľachtilá hrdza; na *kove* prirodzene alebo umelo vytvorený farebne zoxidovaný povlak, ktorý bráni ďalšiemu narušeniu kovu; podľa druhu povlaku a jeho zloženia je patina belavá, modrastá, hnedastá, čiernastá, sivastá aj čierna; v antike boli sochárske diela pred patinou chránené *lakmi*, maľbou, *asfaltom*, *živicom*, *olejom*, v *helenizme* aj *zlátením*; docenenie výtvarnej hodnoty patiny vplyvom vykopávkov gréckych diel viedlo v neskoršej *rímskej antike* k umelému patinovaniu nových diel, ktoré malo priblížiť gréckym dielam a udržalo sa dodnes; umeleckú patinu možné vytvoriť v potrebnom farebnom odtieni rýchlo, a tak preklenúť zdĺhavý a najmä nerovnomerný vznik prirodzenej patiny; v širšom význame je patina prirodzený alebo vytvorený povlak aj na iných materiáloch, pokiaľ tým nie je narušený alebo znečistený ich povrch; patinu získavajú *kamene*, *drevo*, *terakota*, *sadra*, *štuka* ap. alebo na ne môže byť nanosená umelo za studena alebo za tepla *lakmi*, farbami, plynmi ap.; patinovanie býva aj *zlátenie* a *postriebrovanie* diel

Klopadlo v podobe levskej hlavy (prirodzená patina, románsky kostol v Alpirsbachu, Nemecko, 11.st.)

A. Rodin: Občania mesta Calais (umelá patina, bronz, 1898-1890)

Georges Verbanck: Hubert a Johann van Eyck (prirodzená patina, detail súsošia, Gent, 1913)

patinácia - umelá *patina* na predmetoch, najmä z kovu; pozri *dinanderia*; pozri *umelecké opracovávanie kovov, odlievanie sadry*

Patinir Joachim - († 1524); tiež Patenier; flámsky renesančný maliar a krajinár; pravdepodobne bol strýkom Herri met de Bles, svojho nasledovníka pri vytváraní sveta krajiny, štýlom odlišnej od panoramatických krajín severskej renesancie; pozri *Weltlandschaft*

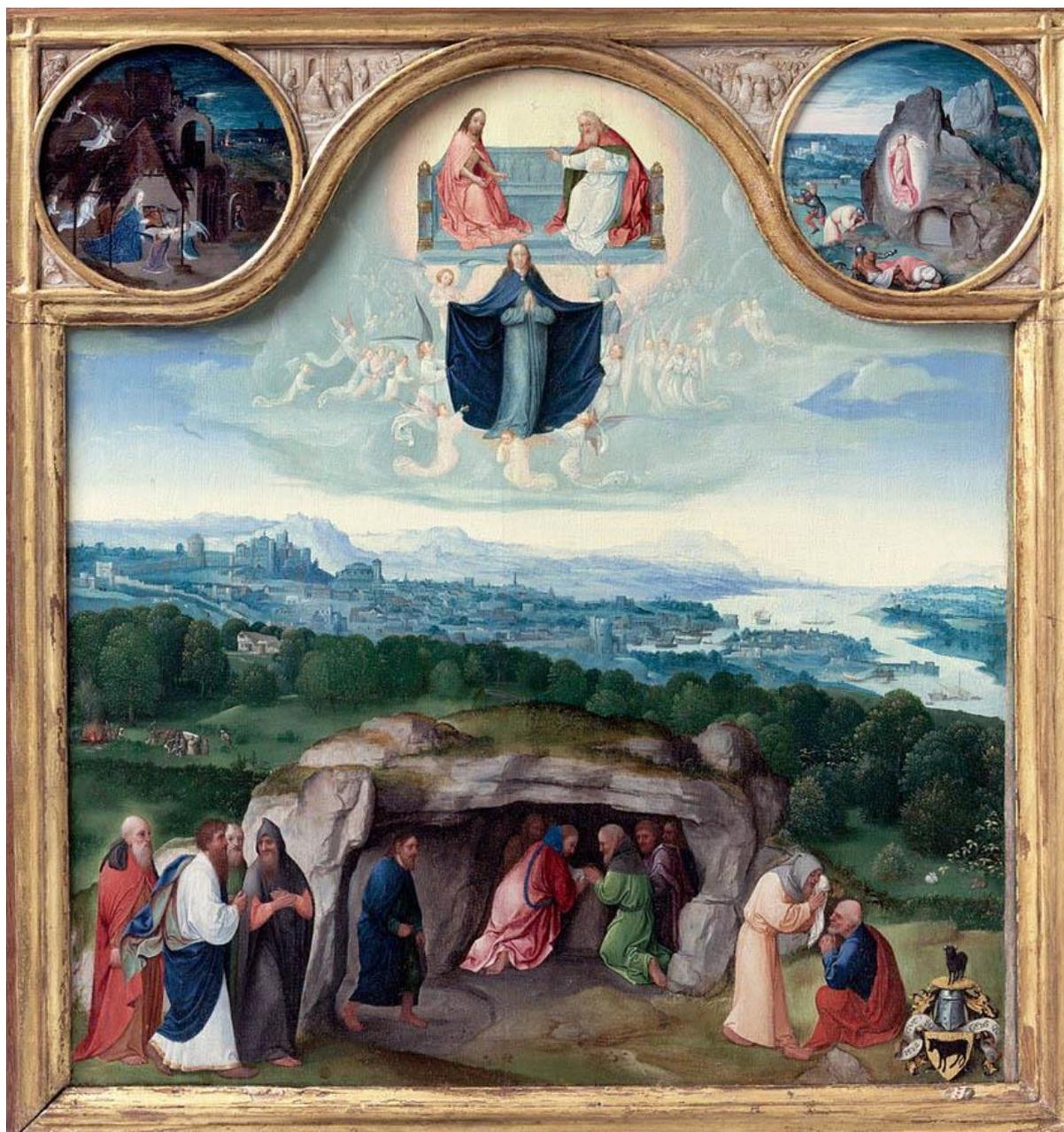
<http://www.wikiart.org/en/joachim-patinir/the-baptism-of-christ#supersized-artistPaintings-274520>

https://www.google.sk/search?q=Patinir+Joachim&es_sm=93&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=hAodVfPbFMScsgHbsIDgBQ&ved=0CB8QsAQ&biw=1858&bih=995

<https://www.google.sk/search?q=Joachim+Patinir&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=O5odVfyyOoX2UuOsg5gI&ved=0CB4QsAQ>

J. Patinir: Babylonská veža (Weltlandschaft, 16.st.)

J. Patinir: Nanebovzatie Panny Márie s výjavmi Narodenie Pána, Vzkriesenie, Klaňanie troch kráľov, sv. Marek a sv. Lukáš (Weltlandschaft, 1520)

J. Patinir: Krst Krista (Weltlandschaft, 1515)

J. Patinir: Pokušenie sv. Antona (Weltlandschaft, 1515)

J. Patinir: Krajina s Útekom do Egypta (Weltlandschaft, 1515-1516)

J. Patinir: Krajina so skazou Sodomy a Gomory (Weltlandschaft, 1520)

J. Patinir: Sv. Hieronymus v skalnatej krajine (Weltlandschaft, 1520)

J. Patinir: Sv. Hieronymus na púšti (Weltlandschaft, 1520)

J. Patinir: Krajina s Útekom do Egypta (Weltlandschaft, 1520)

J. Patinir: Krajina so sv. Hieronymom (Weltlandschaft, 1515-1519)

J. Patinir: Odpočinok na úteku do Egypta (Weltlandschaft, 16.st.)

J. Patinir: Odpočinok na úteku do Egypta (Weltlandschaft, 1518-1524)

J. Patinir: Krajina s Útekom do Egypta (Weltlandschaft, paysage animé, 1524)

J. Patinir: Odpčinok na úteku do Egypta (Weltlandschaft, 1515-1524)

J. Patinir: Krajina s Odpočinkom na úteku (Weltlandschaft, 16.st.)

J. Patinir: Odpočinok počas úteku do Egypta (16.st.)

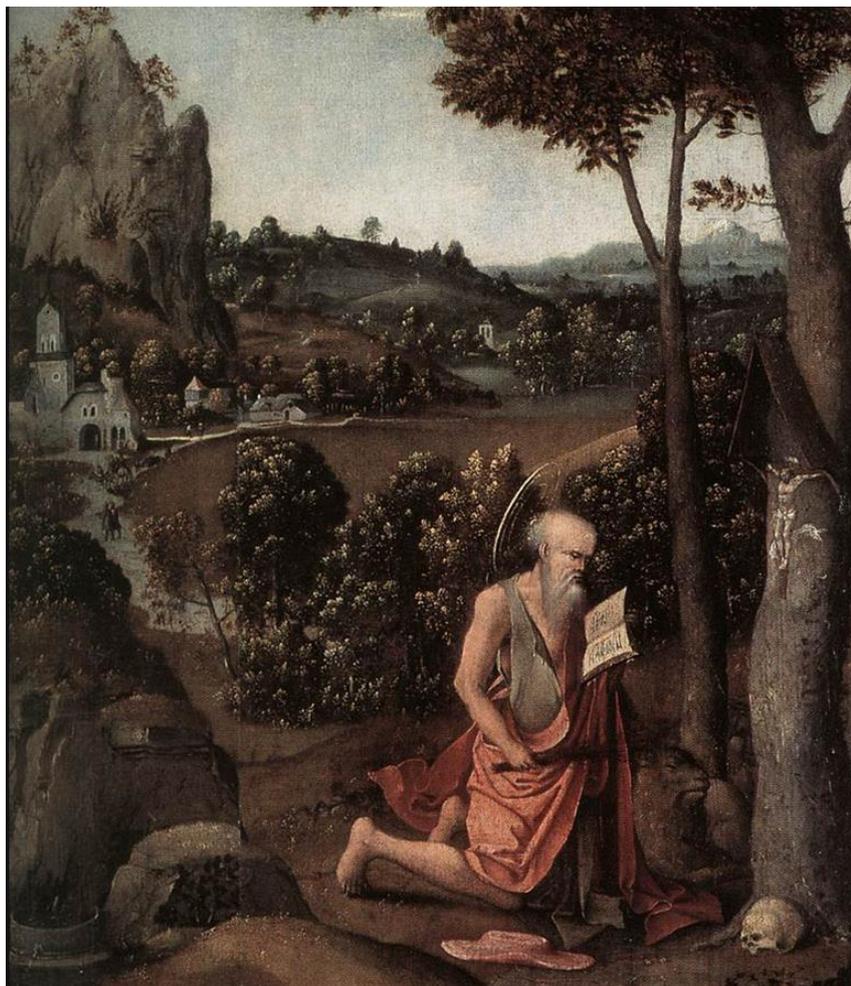
J. Patinir: Cháron (Weltlandschaft, 16.st.)

J. Patinir: Krajina s kázňou Jána Krstiteľa (paysage composé, 16.st.)

J. Patinir: Krajina s kajúcim sv. Hieronymom (16.st.)

J. Patinir: Skalnatá krajina so sv. Hieronymom (16.st.)

J. Patinir: Sv. Krištof nesúci Ježiška (16.st.)

J. Patinir: Bitka o Páviu (1530)

J. Patinir: Nasýtenie piatich tisícov (16.st.)

J. Patinir: - (16.st.)

J. Patinir: Ukrižovanie na Golgote (16.st.)

J. Patinir: Pokušenie sv. Hieronyma (16.st.)

patinovanie dreva - ochrana dreveného diela pred poveternostnými vplyvmi, vlhkosťou, škodcami, oxidáciou materiálu, zmenou farby vplyvom svetla ap. a súčasne jeho farebné a tým aj tvarové a významové zvýraznenie; matné drevá bohaté na olej a živicu (*buxus, týk*) stačí vyleštiť; drevo bežné sa voskuje a v zárezoch prifarbuje farbou, ktorá nezakrýva jeho štruktúru; dubové drevo (pozri *dub*) získava hnedastú farbu pod vplyvom čpavkových pár, povrch stačí iba navoskovať a vyleštiť; patinovať možné surové drevo, *morené* alebo *polychrómované* drevo práškovými farbami, ktoré sa do dreva zatierajú, alebo farebnými roztokmi; pozri *morenie, leštenie*

patinovanie striebra - v sochárstve zafarbenie striebornej plochy pomocou *lakov*, farieb a plynov; *striebro* zvyčajne nebýva *patinami* zjasňované, ale naopak tmavne; vzhľad starého striebra možné dosiahnuť sírnymi parami, patinovanú plochu je potom treba ošetriť vrstvou liehového laku z bieleho *šelaku*; pozri *striebornícke umenie*

patinovanie zlata - v sochárstve zafarbenie zlatenej plochy pomocou *lakov*, farieb apod.; červenkastá ohnivosť kovu je u *zlata* zvyšovaná liehovými lakmi s prísadou *kraplaku* (pozri *lak morenový*), *karmínu* alebo iných červených farieb (pozri *pigmenty a farbivá červené*); vzhľad starého zlata je dosahovaný liehovým lakom zafarbeným čiernou farbou, *asfaltom*, *kaselskou hnedou* (pozri *hned' van Dyckova*); matnosť lesku vyvolávaná liehovým lakom s plavenou *kriedou*; pozri *zlatníctvo, zlátenie*

patio/patium - štvorcový dvor obkolesený obytnými priestormi; vnútorný obytný dvor; pozri *rímsky dom*

-španiel.; malý vnútorný dvor v španielskych domoch, zvyčajne vydláždený, s vykachličkovanými stenami, často oživený kvetmi a fontánami

Dudák: patio je otvorený vnútorný obytný priestor (malý dvor) v dispozícii španielskeho domu, často s krbom, fontánou, vodotryskom apod.; miesto pre nerušený krátky pobyt mimo miestnosti; nadväzuje na rímske *atrium* (pozri *záhrada rímska*); jeho podoba je ovplyvnená *maurskou architektúrou*; obecné v súčasnosti obľúbený motív prízemných rodinných domov

patitul - názov *knihy* na nepárnej stránke pred titulom bez uvedenia autora; pozri *knížné umenie*

Patmos - Πάτμος; ostrov, na ktorom *Ján Evanjelista* svoju *apokalypsu*; pozri *sv. Ján na ostrove Patmos, apoštol Ján; Apokalypsa Jánova; biblia*

Sedem kresťanských obcí a ostrov Patmos

(1,9-20. Sedem svietnikov.). Sv. Ján prichádza na ostrov Patmos (Apokalypsa Getty, 1255-1260)

pátos, patetický - pozri gýč (Geržová)

Jean-Joseph Weerts: Smrť Marata (1880)

patriarcha (biblia) - z lat. pater – „otec“

praotcovia, od ktorých *biblia* odvodzuje celé ľudstvo, resp. židovský ľud; definitívna verzia v *Genezis*; praotcom *Izraelcov* bol *Abrahám, Izák, Jákob*; zobrazovaní ako starci s bielymi fúzami; obdobným spôsobom neskoršie zobrazovaní aj *apoštoli*; pozri *apoštol Pavol, Premena Pána; Posledný súd* (Heinz-Mohr); *vinohradníci, raj, Zostúpenie do pekiel* (Hall); *biblia; Konštantínopol'*

Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *vinohradníci*: podobenstvá o robotníkoch na vinici (*Matúš 20,1 a nasl.*) popisujú dobrotu *Hospodina*, ktorý nemeria podľa zásluh človeka; v *byzantskej ikonografii* sú robotníci najatí v rôzne denné hodiny symbolicky spájaní s patriarchami a svätcami *Starého zákona*: 1. *Henoch a Noe* (najatí ráno), deviata hodina: *Abrahám, Izák, Jákob*; 3. poludnie: *Mojžiš, Áron*; 4.tretia hodina: *proroci*; 5. piata hodina: *apoštoli*

patriarcha (cirkev) - hlava *pravoslávnej cirkvi*

- (†1681); rus. Никон; starorusky Ніконъ; narodený Nikita Minin; bol siedmy patriarcha Moskvy a celý Rusi, ruskej pravoslávnej cirkvi, ktorej slúžil oficiálne od roku 1652 do roku 1666; bol známy pre svoju výrečnosťou, energiu, zbožnosť a úzkye väzby na cára Alexisa; Nikon zaviedol mnoho reforiem, ktoré nakoniec viedli k trvalému rozkolu známy ako raskol v ruskej *pravoslávnej cirkvi*; po mnoho rokov bol dominantnou politickou osobnosťou, často rovnocennou alebo dokonca zatieňujúcou cára; jeho liturgické reformy boli nepopulárne medzi konzervatívami; v decembri 1666 Nikon bol skúšaný synodou cirkevných predstaviteľov, zbavený všetkých svojich kňazských funkcií a suspendovaný na prostého mnicha

https://en.wikipedia.org/wiki/Patriarch_Nikon_of_Moscow

Anonym: Patriarcha Nikon (1660-1665)

V. G. Swarz: Patriarcha Nikon v kláštore Nový Jeruzalem (1867)

patriarchálny - pozri *Zeus* (Baleka)

patriarchálny kríž - *kríž patriarchálny kríž*

patriarchát – 1. forma rodového zriadenia, v ktorom mal vedúcu úlohu otec

2. sídlo a úrad najvyššieho predstaviteľa cirkvi, patriarchu; pozri *Alexandria*

patrica/otcovská tlačiarenská forma - z lat. pater – „otec“; v *grafike* tlačiarenská forma s *pozitívnym* zobrazením (rytá ručne alebo *pantografom*), ktorým sa razia *matrice*, napr. pre tlač poštových známok; je používaná v *reliéfnej tlači*; pozri *slepotlač*

patricij - pozri *nobilita*; *mesačné obrazy*, *Augsburg*

Autor neznámy: Dvaja patricijovia. September (detail augsburgského mesačného obrazu, 1531)
B. van der Helst: Portrét patricijskej dvojice (1661)

sv. **Patrik** - (†461); írsky misionár počas pontifikátu pápeža Celestína I.; organizoval katolícku cirkev v *Írsku*, zakladateľ kostolov, kláštorov, kláštorných škôl; prvý írsky biskup; symbolizovaný *d'atelinovým* trojlístkom (symbolika zrejme odvodená z *križa*, ktorý Patrik vráža *drakovi* do tlamy; odtiaľ symbolika *d'atelinového trojlístku* ako symbolu *šťastia*; pozri *kresťanskí svätci*)

H. Schedel: Svätý Patrik (Norimberská kronika, 1493)

G. B. Tiepolo: Sv. Patrik, biskup Írska (Padova)

patristika - teologické, filozofické a politicko-sociologické učenie kresťanských mysliteľov v 2.-8.st. (pozri *cirkevní otcovia: Basileus, Gregor Naziánsky, Ambróz, Augustín, Tertulian*); skĺbenie *kresťanských tradícií s antickou filozofiou, najmä platonizmom*

-teologické, filozofické a sociálno-politické učenie spájajúce *kresťanstvo* s antickými filozofickými prúdmi, najmä platonizmom

patrocinium - v úzkom význame zasvätenie *kostola, kaplnky* alebo *oltára* určitému *svätcovi, patrónovi*, ktorého *ostatky* boli vložené do oltárnej *mensy*

Patroclus (pustovník) - pozri *pustovník*

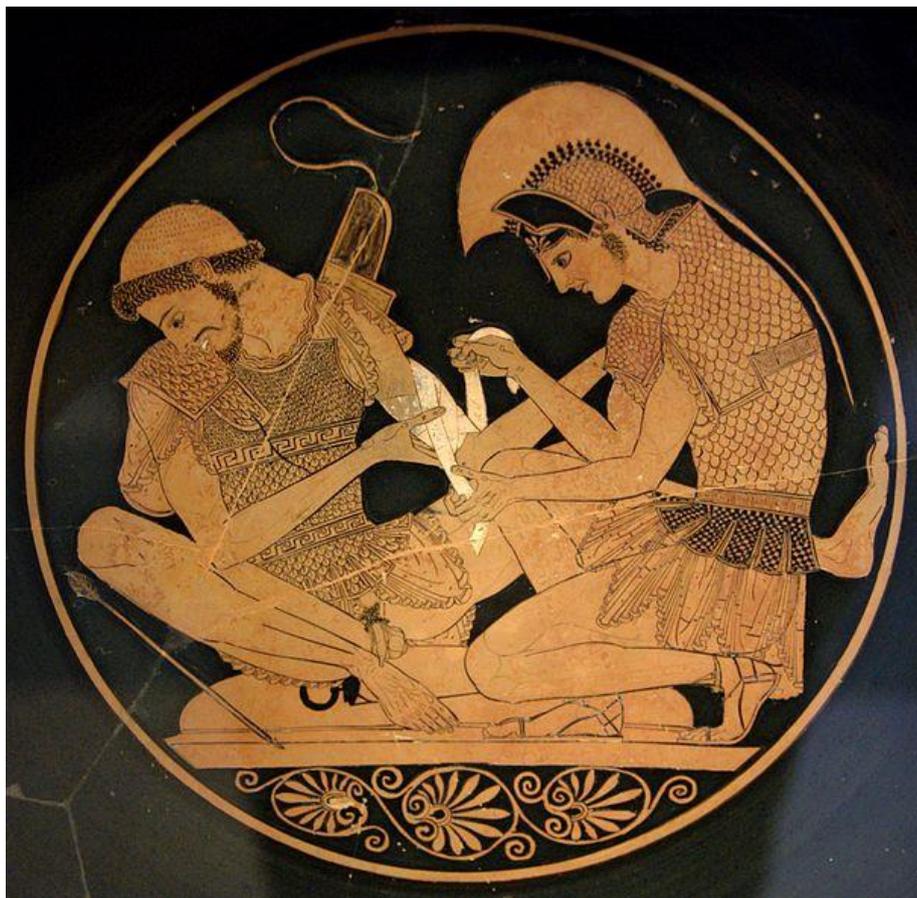

R. Sadeler I : Pustovník Patroclus pokúšaný démonmi (rytina, 1598)

Patrokles - gréc. Πάτροκλος/Pátroklos - doslova „sláva“ (κλέος) „otec“ (πατήρ); Πατροκλῆς / Patrokles; lat. Patroclus; v *gréckej mytológii* hrdina *Trójskej vojny*, syn *Titána* (?) *Menoitia*, priateľ *Achilla*; Patrokla zabil pred bránami *Tróje* *Hektor*; jeho mŕtvolu vyrval Trójanom spartský kráľ *Menelaos*

Zamarovský: syn kráľa *Menoitia* z *Opunta* a jeho manželky *Stenely* (podľa inej verzie *Polymely* alebo *Filomele*); považovaný za najušľachtilejšieho z *achájskeho* vojska pred *Trójou*; milý a prívetivý, čestný, statočný a obetavý; v mladosti v hádke zabil svojho spoluhráča v kocky *Amfidamanta*; otec ho priviedol ku kráľovi *Peleovi*, kde sa spriatelil s jeho synom *Achillom*; do vojny išiel spolu s *Achillom*, aby mu bol podľa želania *Pelea* radcom a ochrancom; bol však viac verným a oddaným priateľom; v desiatom roku *trójskej vojny*, keď spor medzi *Achillom* a hlavným veliteľom *Agamemnónom* viedol k porážke Grékov na *trójskej pláni* (urazený *Achilles* sa jej nezúčastnil, aby dokázal svoju nepostrádateľnosť), *Patrokles* si požičal výzbroj *Achillea* a v prestrojení vyrazil na čele *Achillovho* vojska, zahnal *Trójanov* na útek, ale v súboji s hrdinom *Hektorom* padol; *Achilles* sa v túžbe pomstiť priateľovu smrť opäť pomeril s *Agamemnónom* a *Hektora* zabil; keď nakoniec padol aj *Achilles*, zmiešali *Achájci* popol oboch hrdinov a dali ho do zlatej urny a pochovali ich v spoločnom hrobe; zachovaných desať vyobrazení *Patrokla* vo *vázovom maliarstve*, najvýznamnejšia maľba z *atickej* misky z 490 pr.Kr. (*Achilles* obväzuje raneného *Patrokla*, Štátne múzeá v Berlíne), ďalej zo začiatku 6.st.pr.Kr. (*Achilles* a *Patrokles*, *British Museum* v Londýne), ďalej z pol.5.st.pr.Kr. (*Achilles* sa lúči s *Patroklem*; rímska *Villa Giulia*); maľby od *Sofila* na tému *Preteky* na *Patroklovu* počesť (590-580 pr.Kr., Národné archeologické múzeum v Aténach); rímska kópia *helenistického* súsošia *Menelaos* s *Patroklovou* mŕtvolou (4.st.pr.Kr.), *helenistický* reliéf *Achilles* a *Patrokles* (Archeologické múzeum vo Florencii); v novoveku okrem ilustrátorov nepovšimnutý

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Patroklos_\(mytol%C3%B3gia\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Patroklos_(mytol%C3%B3gia))

Achilles ošetruje zraneného Patrokla (antická keramika)

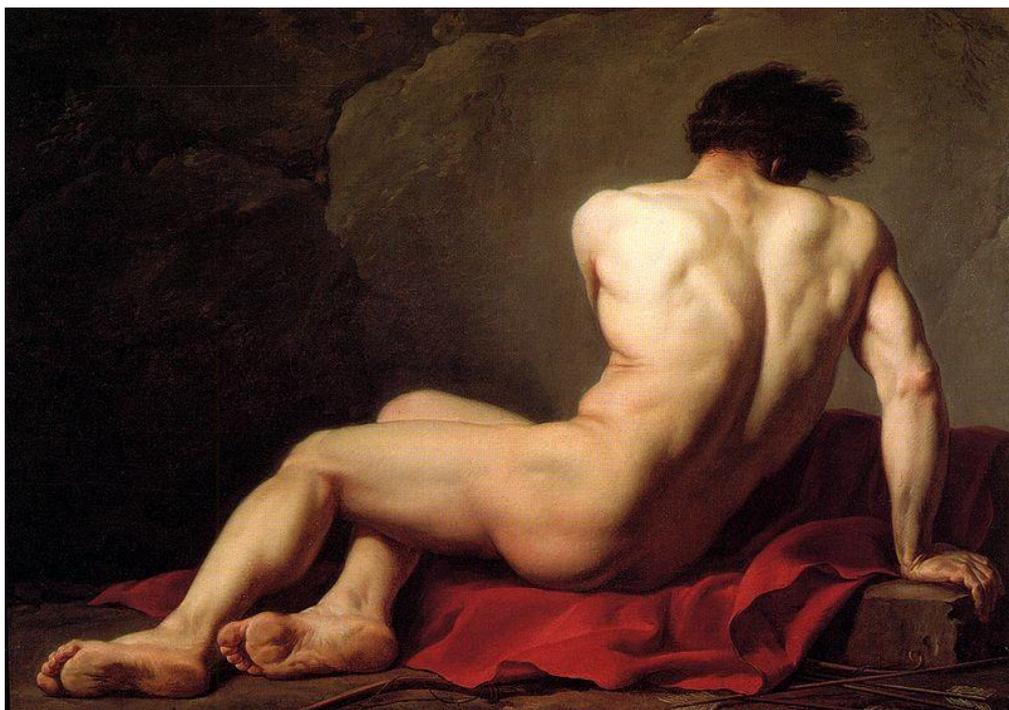
Patroklos zabíja lýckeho kráľa Sarpedonta napriek príchodu Glauca (hydria z Heraclea, 400 pr.Kr.)

D. van Baburen: Achilles pripravený pomstiť smrť Patrokla (1624)

N. N. Ge: Achilles oplakáva Patrokla (19.st.)

J.-L. David: Patrokles (1778)

J.-B. Carpeaux: Patrokles (19.st.)

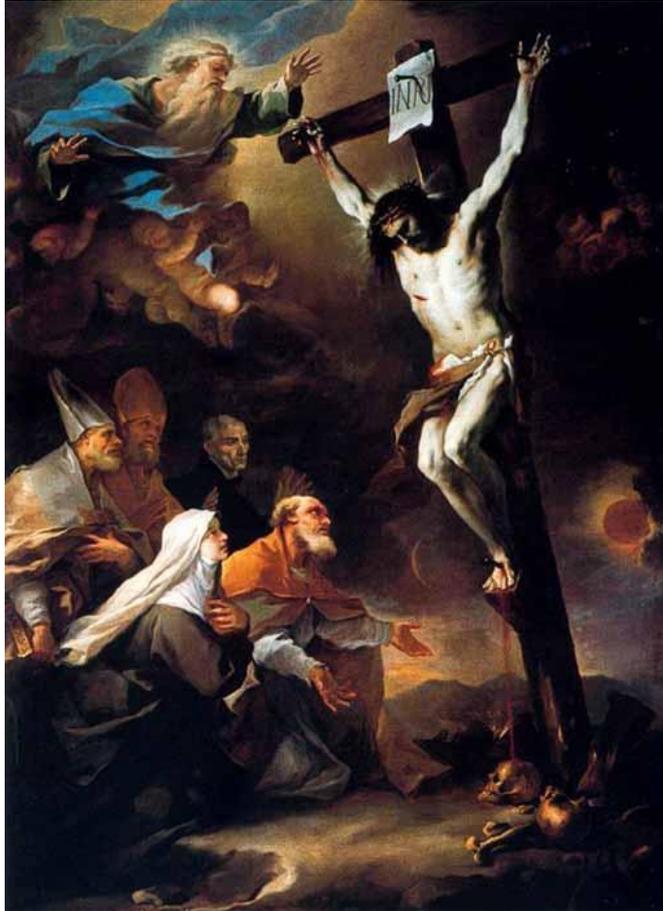
patrón - ochranca, priaznivec, podporovateľ (miest, ľudí, profesií, umenia > porovnaj mecenáš); **Tiziana** Habsburgovci; **rodu Medicejovcov** Kosmas; **španielskeho kráľovského dvora** Panna Mária z Atocha; **rímskeho štátu** Jupiter Kapitolský; **Rímskej ríše** Samael; **Francúzska** Terézia z Lisieux; **Európy** Benedikt z Nursie; **mesta Arreza** Donatus z Arreza; **Padovy** Anton Paduánsky; **Mantovy** Longinus; **Benátok** Theodor/Theodotus; **mesta a štátu Lavinia** Aténa, Minerva; **Liège** Lambert; **Brazílie** Ignác de Azevedo; **Británie** Albán; **rieky Achelous** Achelóos; **miest v čase mieru** Athéna Polias; **miest Kybela**; **nekropoly** Nefertari; **Slovenska** Panna Mária Sedembolestná; **Moravy** Ján Sarkander, Kordula; **Tomaru** Irena Tomar; **Škótska a Grécka** apoštol Ondrej; **mesta St. Gallen, Švajčiarska, Alsaska, pustatín Gallen**; **Zadaru** apoštol Šimon Zélotský; **pražskej arcidiecézy** Vojtech/Adalbert; **oblasti okolo Kolína nad Rýnom** Geron; **mesta Neuss** Quirinus/Kvirín; **Maďarska, Budapešti a vychovávateľov** Gerard; **Novgorodu** Veles; **Sergius**; **Rakúska, Bavorska, mesta a diecézy San Severo v Apúlii a mesta Striano v provincii Neapol** sv. Severín; **Čile** Panna Mária Karmelská; **obce Pizzone** Liberata (Pizzone); **L.-E. Barriasa** Napoleon Bonaparte; **Velázqueza** Filip IV; **F. Bouchera** madam de Pompadour; **čerstvo narodených novorodencov** rímska bohyňa Levana; **Izraela** archanjel Michael; **mesta Tyros a moreplavby** Melkart; **Ríma** apoštol Pavol a Peter, **Zuzana Rímska, Martina Rímska**; **Florencie** Vavrinec a Ján Krstiteľ; **Sieny**

Katarína Sienská, Ansanus a Bernard Sienský; Padovy Justína Paduánska; Palerma, Sicílie Rozália; sirôt Hieronymus Emiliano; pútnictva Adéla, Alexius, apoštol Jakub Starší, Hodigitria, Krištof; rytierov Geron a Maurícus; mlynárov, pltníkov, lodníkov a spovedníkov Ján Nepomucký; väzňov Leonard z Noblac; ševcov, garbiarov, pracovníkov s kožou Crispin a Crispinian; schutterij Šebastián, Anton, Juraj; manželstva Hymen; manželstva a rodiny Demeter; rodiny, sobáša, žien a manželských detí Héra; vojakov a križiakov Maurícus; vojenskej družiny, obchodu a moreplavby Odin; domova, manželstva, ženskosti, plodnosti Mokoša; vojska Sutech; hudobníkov a umelcov Chan-t'inag-c'/Chan Siang-c'; domu Jü-lej; námorníkov, chudobných, nespravodlivo prenasledovaných, detí, cestujúcich, dievčat Mikuláš; vinohradníkov; Urban; staviteľov apoštol Tomáš; poľovníkov Hubert, Eustachus, Jiljí; filozofov a kazateľov, dievčat, panien, manželiek, učiteľov, študentov, žiakov, univerzít, knižníc, nemocníc a všetkých povolání majúcich do činenia s kolesom alebo nožom: kolárov, hrnčiarov, mlynárov, šičiek, kníhtlačiarov, obuvníkov Katarína Alexandrijská; farbiariv apoštol Šimon; farbiariv súkna apoštol Jakub mladší; chovateľov prasiat Anton Veľký; baníkov prorok Daniel, Anna, Barbora, Panna Mária z Atocha; Ezaua Samael; hodinárov apoštol Peter s kikirikajúcim kohútom; rodičiek Liberata a Faustína; včelárov Ambróz; hudby Cecília; klobučníkov apoštol Jakub mladší; česáčov vlny Blažej; lodníkov a sústružníkov Erazmus/Elmo/Telmo; kňažiek a čarodejnic Morrigan; maliarstva sv. Lukáš; poľovníkov Eustachus; lovu Hubert; lekárov Gula, Pantaleon, Kosma a Damián; sokoliarov Bavo; hrnčiarov Hefaistos; právnikov, sudcov, notárov, farárov, sústružníkov, chudobných, sirôt a opustených detí Ivo Bretónsky; hostinských, hrnčiarov a vinohradníkov Goar; poľnohospodárstva Inana; lejárrov Hefaistos; kováčov Hefaistos, Eligius; podkúvačov Eligius; beznádejných apoštol Juda Tadeáš; pred strachom zo smrti Achatius; pred chorobami Achatius; proti pokušeniam vo viere Achatius; proti ohňu a moru Vavrinec; plavcov Leutotea; ošetrovateliek Irena; knihovníkov a archivárov Vavrinec; mládeže Vít; umenia a vzdelanosti apoštol Šimon Zélotský; pútnikov a cestujúcich Hodigitria, Krištof; tkáčov Aténa; vinohradníkov a včelárov Priapos; študentov Tomáš z Villanoy; horolezcov Bernard z Aosty/Bernard z Mentonu; koní a konských dostihov Poseidón; odmietajúcich vojenskú službu Maximilian z Tebessy; psos Roch; gazdiniek Marta; mesiaca marec Aténa; umenia a vzdelanosti Aténa; umenia Eleonóra Akvitánska; cigáňov čierna Sára/Sarah-la-Kali; kňazov obetníkov Itzamná; záhradníkov Coatlicue; loptových hier Xolotl; žien, matiek, živých a mŕtvych Eset; tehotných žien sv. Anna, Werethekau; dojčiacich matiek Werethekau; detí a matiek Umayo; mŕtvych Kebhut; rukojemníkov Jezuliatko Cautivo; spevákov Ušas; rímskych prostitútok Flóra; pred údermi blesku, na ochranu úrody, najmä viniča, mesta Buda (pesti) Donatus Rímsky; ľudí bez domova Pražské Jezuliatko; umenia Karol Veľký; pastierov Jiljí; chorých na lepru Jób; chorých na mor Jób, Krištof, Kosmas, Karol Boromejský, Roch; choroby zraku Jezuliatko Cieguito; besnoty Hubert; otravy námeľom Anton Veľký; rímskych žien Juno; vojska v boji Jupiter; benediktínov Justína Paduánska; obyčajného ľudu chantueles; Cechu Slávnej a Nedeliteľnej Trojice, tzv. Domu Trojice (Trinity House) Klement; mrzáci, proti horúčke, reumatizmu, epilepsii a dne Maur mních; pri bolestiach zubov Apoléna; pri nešťastí, ohováraníu a dažďu Zuzana Rímska; pred nádormi na prsníkoch Agáta; chorobami zraku Lucia; zlatníkov Eligius; zaľúbených, snúbencov a mladomanželov Valentín; tibetského budhizmu Avalokitéšvara; študentov prírodných vied Albert Veľký; včielstiev Zosimas zo Solofki

pozri *mládenci v peci ohnivej; Klaňanie mudrcov/Klaňanie troch kráľov; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; kresťanskí svätci; zemskí patróni; štrnásť pomocníkov v núdzi; kermesse*

J. Tintoreto: Madona s Dieťaťom a Tintoretom (16.st.)

L. Giordano: Patróni Neapola uctievajú Ukrižovaného (1660-1661)

patrón zemský - zemsí patróni

patronymum - meno po otcovi; pozri *Barabáš*

pattern art - angl. – „umenie vzoru, ozdobné umenie“

Baleka: vo výtvarnom umení z konca 70.rokov americký výtvarný smer, ktorý si rýchlo získal odozvu aj v Európe; jedna z foriem dobového *historizmu*; súčasťou dobovej nostalgie po starých časoch; oceňuje ručnú techniku, výtvarnosť, vzory a d. prvky užitých domácich výtvarov (výšivky, paličkované čipky, pletené textilie, tapetové vzory a ďalšie veci, ktoré boli súčasťou niekdajšieho meštianskeho a estetického čítania); smer poukazuje na zručnosť, zdĺhavú techniku, zmysel pre drobnosť a ozdobnosť aj naivnú poetickosť svojich predlôh, evokuje životný pocit predošlých generácií, ktorý kontrastuje so súčasným ponáhľaním sa, nomádstvom, povrchnosťou a odosobnením; smer je zameraný proti civilizačnej technike, sériovým a anonymným priemyselným výrobkom (porovnaj v umeleckých remeslách britské reformné hnutie *Arts and Craft Movement* z 2.pol.19.st. vedené v duchu *craft spirit* /„*duch dobrého remesla*“), zbavených prostého citu a časového zotrvania; hoci je pattern art čiastočne zameraný proti *voľnému umeniu*, diela tohto smeru sa však presadzujú ako diela voľného umenia; sú vytvárané z prvkov prostých, naivných aj banálnych predlôh, ktoré chcú dokázať ich rovnocennosť s vysokým umením; smer našiel osobitne silnú odozvu medzi maliarkami, sochárkami, keramičkami a textilnými výtvarníkami; porovnaj *Art Deco* z 1.pol.20.st.

Patti et contemni - z lat. – „trpieť a znášať pohrdanie“; *banderole/hovoriaca páska*, ktorú máva cirkevný učiteľ *Ján z Kríža*

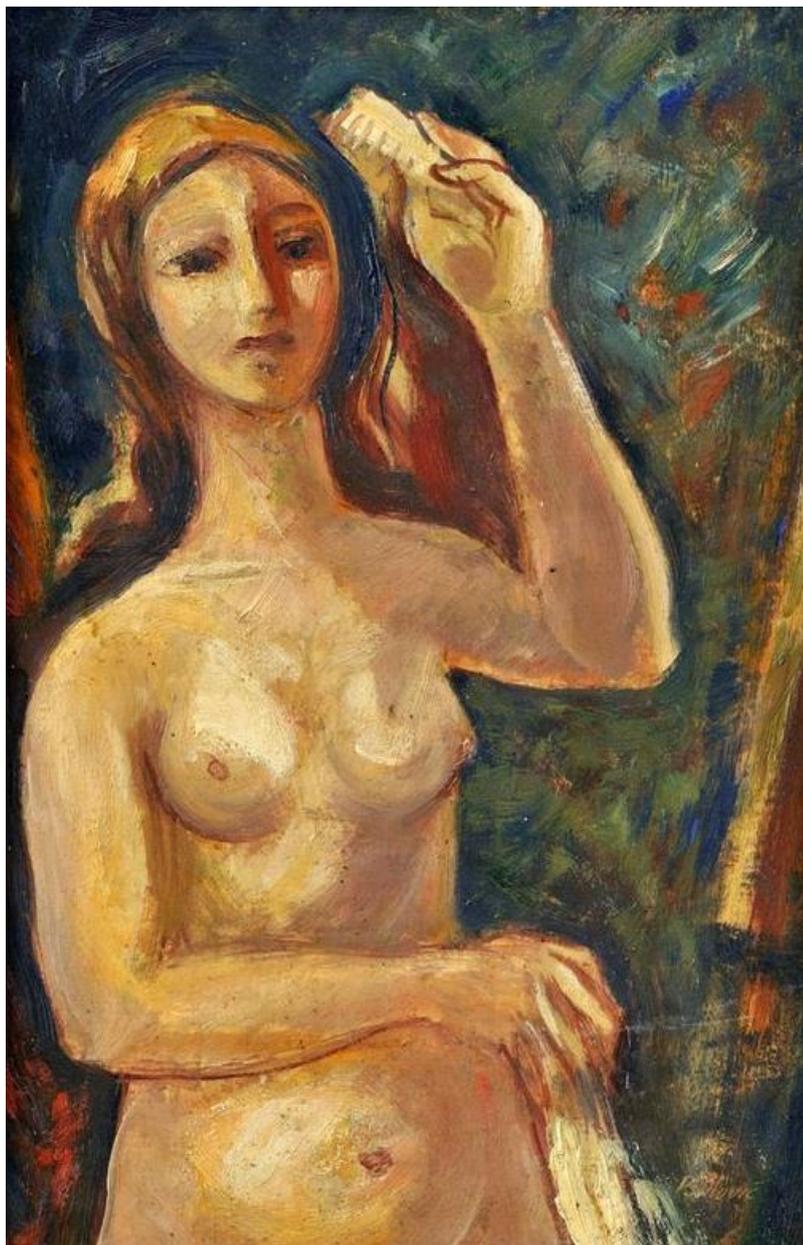
pauciáni - stredoveká náboženská sekta; pozri *Abagar*

Paulovič Emil - (†2004); slovenský akademický maliar a scénograf, ktorého život a tvorba boli istý čas späté s *Piešťanmi*; vyštudoval maľbu na výtvarnom oddelení Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave u *Martina Benku*, *Gustáva Mallého*, *Jána Mudrocha* a *Maxa Schurmannu* (1940-45); úzky vzťah mal i k sochárovi Jánovi Koniarkovi, najmä v poslednom období jeho života, keď sa obaja stretli v Trnave; k divadlu mal blízko už od mladosti, ešte počas štúdia na vysokej škole

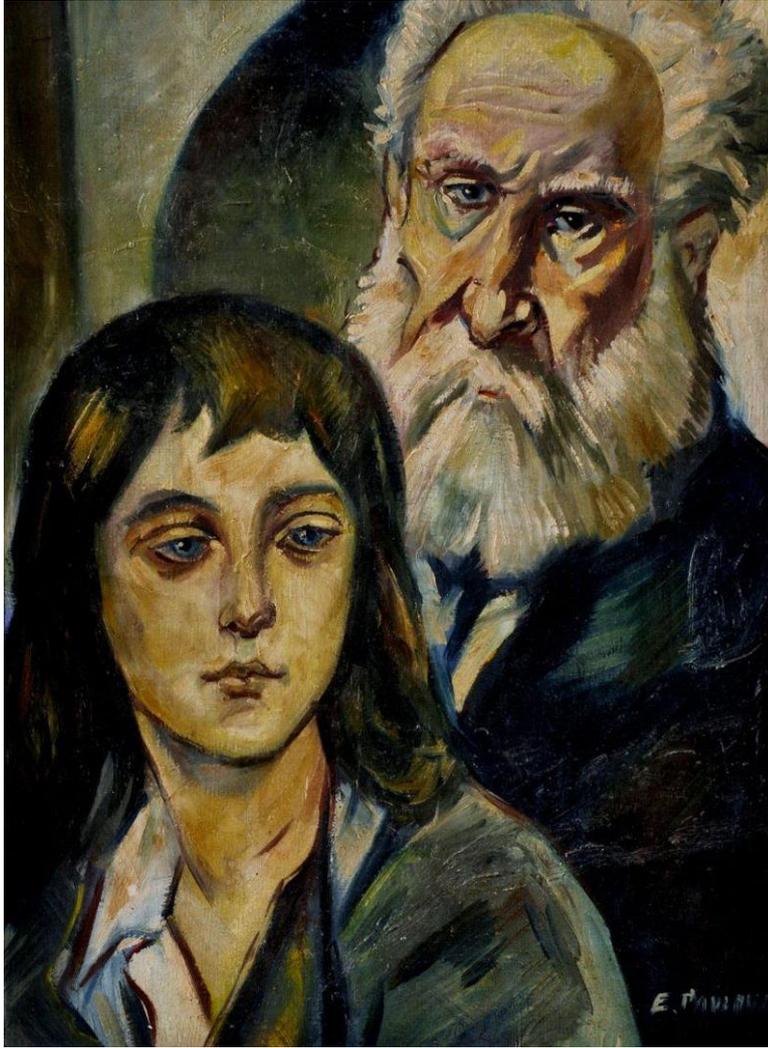
navrhoval scény pre Divadelný ochotnícky krúžok v Leopoldove (1940-45) a pre Akademické divadlo v Trnave (1943-1945); po štúdiách sa etabloval ako scénický a kostýmový výtvarník, ba dokonca aj ako herec; najskôr pôsobil v Banskej Bystrici (1946-49), potom vo Zvolene (1949-60), Martine (1953-57) a napokon v Krajevom divadle v Trnave (1960-65); v Trnave sa okolo roku 1960 začala formovať výtvarná skupina (Ambrušová, Balogh, Čech, Bartek, Dóka, Hučko, Jurča, Tekel), ku ktorej sa zaradil svojou maliarskou tvorbou; po roku 1970 postupne prestal s divadelnou tvorbou a viacej pôsobil ako slobodný umelec – maliar; v 80. rokoch vystavoval viackrát vo dvojici so sochárom Jozefom Jurčom; venoval sa najmä krajinomalbe, zátišiam s kvetinami a portrétom; pozri *slovenskí maliari 20.st., slovenskí scénografi*

<http://tportal.sk/osobnosti-trnavy/paulovic-emil-akad-maliar/>

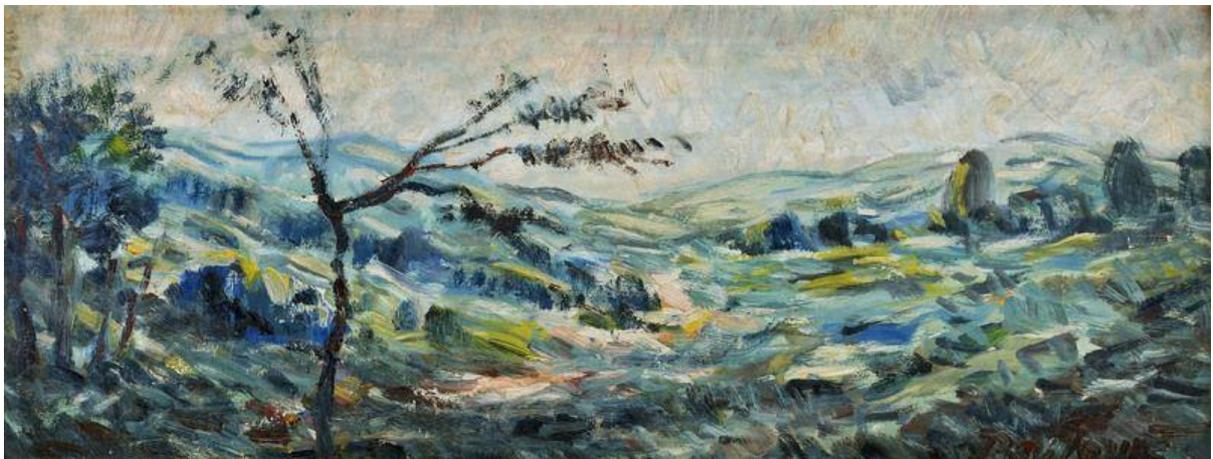
https://www.google.sk/search?q=Emil+Paulovi%C4%8D&espv=2&biw=1857&bih=995&tbm=isch&imgil=qq26E08n3yuBsM%253A%253BnWOQ05WSQYPYoM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.arcadja.com%25252Factions%25252Fen%25252Fpaulovi%252525C4%252525258D_emil%25252Fartist%25252F360171%25252F&source=iu&pf=m&fir=qq26E08n3yuBsM%253A%252CnWOQ05WSQYPYoM%252C_&usg=__Kj9e50nmnWxs4DdgpUk7MiKJww%3D&ved=0CCwQyjc&ei=XY3rVK2gKeLuyQQ32IKoCg#imgdii=_&imgrc=qq26E08n3yuBsM%253A%253BnWOQ05WSQYPYoM%253Bhttp%253A%252F%252Fimages.arcadja.com%252Fpaulovi%2525C4%25258D_emil-pri_%2525C4%25258Desan%2525C3%2525AD~OMb41300~10609_20111004_99_45.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.arcadja.com%252Factions%252Fen%252Fpaulovi%2525C4%25258D_emil%252Fartist%252F360171%252F%253B191%253B300

E. Paulovič: Pri česaní (1970)

E. Paulovič: Starec a dievča (1948)

E. Paulovič: Cesta na Prašivú (1981)

E. Paulovič:

E. Paulovič:

E. Paulovič: Motív z Radošiny (1986)

E. Paulovič: Krajina (1962)

E. Paulovič: Humná v Zuberi

paulownia - Výsadba: Všeobecne platí, že čím je sadenica Paulownia väčšia, tým väčší a hlbší by mal byť otvor, do ktorého sadíme – priemer od 40cm a viac, hĺbka od 30cm a viac. Možno použiť vrták alebo iné vhodné náradie alebo mechanizáciu. Odobranú alebo už pripravenú zeminu zmiešanú s perlitom, Terracottom a hnojivom (kravský hnoj, NPK) nasypeme na dno, čím sa vytvorí mäkká podložka. Vršok koreňového balu by mal byť iba ľahko pod úrovňou zeme. Zасыpeme zeminou, utlačíme a ihneď po vysadení vykonáme výdatnú zálievku. Tak aby zemina okolo koreňov zosadla a nikde nezostali vzduchové kapsy. Mäkká podložka a okolný mäkký substrát bohatý na živiny vedie k rýchlemu rastu mladých koreňov. Paulownia potrebuje veľa svetla a nemá rada vysoké hladiny podzemnej vody. Pokiaľ je strom vysadený na veternejšom mieste, je dobré stromček priviazať ku kolu špeciálnou stromčekovou páskou. Voda má veľký význam pre kvalitnú výsadbu v prvom roku rastu. Potom už je koreňový systém natoľko silný, že nie je potreba aplikovať zálievku (pokiaľ nenastane dlhšie obdobie sucha). Jeden mladý strom môže spotrebovať 5 – 10 litrov vody. 1x týždeň (podľa lokality a zeminy), pri prihnojovaní vhodným hnojivom môže spotreba vody klesnúť, pokiaľ hnojivo viaže vodu. Strom je odolný proti suchu, akonáhle je jeho koreňový systém hlboko v zemi. Výsadbu sadeníc možno vykonávať takmer kedykoľvek vo vegetačnom období, ale platí, že čím skôr tým lepšie. Možno vysádzať rôzne spony 2 x 0,5, 1,8 x 0,7, 1 x 1 m, 3 x 3 m, 4 x 3 m, 4 x 4 a iné podľa druhu sponu (radové, krížové, šachovnice). Údržba a pestovanie Koreňová konkurencia burín vedie k spomaleniu rastu, preto je nutné burinu obmedzovať čo najskôr po výsadbe a často aj v 2. roku. Najúčinnjšou metódou je kombinácia chemickej a mechanickej kontroly burín. Pokiaľ nie je pozemok oplotený, je dobré použiť pachové ohradníky alebo omaz proti okusu (Hukinol, Hagopur, Morsuvin alebo iné). Pre svoj bohatý obsah bielkovín, dusíku a živín sú listy Paulownie vyhľadávané zverou.

Paulus - Sergius Paulus

Paupertas - lat. paupertas – „chudoba“; v kresťanskej *alegórii* Chudoba, zosobňovaná iba v spojení so *svätcami*; v *renesancii* nebola považovaná za cnosť, ale za zavinené *nešťastie*; pozri *Cnosti a Neresti*, *chudoba*, *žobrák*; *atribúty*, *symboly*, *alegérie a prirovnania*

H. Aldegrever: Paupertas (rytina zo súboru alegórií, 1549-1550)

pauza - prenos (pozri *kopírovanie*) prípravnej *kresby* z *kartónu* na *podklad* maľby; uskutočňuje sa technikou rytia (napr. do mäkkej omietky v technike *fresky*) alebo zaprašovaním dreveného uhlia perforovanými líniami kresby; pozri *spolvero/poncif*

Baleka: na prenesenie nástennej maľby sa používa *kartónov*, na ktorých je kresba perforovaná pauzovacím hrotom z dreva, slonoviny, kovu, skla alebo pauzovacou ihlou alebo ozubeným kolieskom; v kartóne prerazené otvory, a tým aj do muriva vytlačené jamky, sa zaprášia rozomletým uhlom alebo práškovou farbou z pauzovacieho vaku, ktorý býva vyrobený z riedkeho plátna, gázy apod.

pauzovanie - Baleka: franc. poncer - „pauzovať“

-prenesenie kresbovej, ale aj maliarskej predlohy na *podložku*, na ktorej bude realizovaná; tiež množenie kresbového diela (výkresu, plánu apod.); vo výtvarnom umení je fázou realizácie diela, pri ktorej je prenesené na priesvitný papier alebo trvácnejšie pauzovacie plátno a z nej na podložku obrazu, grafický *štočok* apod.; v *nástennej maľbe* pozri *pauza*